Forma din trädgård

Att designa, eller att formge, en trädgård är en långsiktig process och för att få ett bra resultat krävs noggrann planering och grundläggande trädgårdskunskap. Dessutom är trädgården inte en statisk plats utan förändras under de olika säsongerna och åren vilket inte gör uppgiften lättare. Men låt dig inte avskräckas utan se trädgårdsplaneringen som en utmaning med många alternativa lösningar!

Alla trädgårdar har olika förutsättningar för förändring och det finns några grundläggande punkter att tänka på innan du sätter spaden i marken!

Användning och skötselintensitet

Att komma fram till vad trädgården ska användas till är mycket viktigt innan man sätter igång att planera och anlägga. Det kan vara många önskemål som ska samsas på en liten yta, men genom att kompromissa och tänka igenom lösningarna noggrant kan alla bli nöjda.

Hur platsen ska utnyttjas är avgörande för hur den ska formges. Är du en odlare som vill ha växthus och grönsaksodlingar eller en njutare som vill ha blomsterfägring och vackra buskar, eller kanske ska både och få plats?

Hur mycket tid vill du lägga i din trädgård? Tycker du att det är kul att klippa gräs, rensa ogräs, beskära, vintertäcka eller gräva upp plantor för övervintring? Tänk noga igenom hur mycket tid och arbete du vill lägga ner på skötsel.

Platsen

Att utgå från platsens läge är grundläggande. Växtzon, jordart och vädersträck är avgörande för vilken typ av trädgård som kan anläggas. Visst går det att byta ut jord och förändra växtförhållandena, men vill man ha en lättskött trädgård är det bäst att utgå från de naturliga förutsättningarna.

Genom att se vilken typ av växter som växer naturligt på platsen idag kan man lätt avläsa vilka arter som trivs i just din trädgård. Ofta finns de förädlade i trädgårdsbutikerna och det är enkelt att söka likartade växter som trivs under samma förhållanden.

Gå runt i din trädgård och se vilka platser du tycker om, vilka delar du vill ha kvar och vilka du vill förändra. Var är det morgonsol för frukosten och kvällssol för grillningen? Känn efter vilka platser som passar för vad och hur de ligger i förhållande till huset och hur du vill använda trädgården. Det är inte nödvändigt att göra om hela trädgården på en gång, utan ta en plats i taget om det känns lättare och lägg sedan upp en långsiktig arbetsplan för resten av trädgården.

Rumsbildning

När du lärt känna din trädgård och börjat känna in var du vill ha dina olika platser, rabatter och andra detaljer är det dags att börja fundera på hur, och om, du vill avgränsa de olika rummen.

Trädgården kan även ses som ett extra rum till huset. Den är uppbyggd med tak, väggar och golv precis som ett rum inomhus, bara det att byggnadsmaterialen är olika. Materialen som används utomhus kan vara naturliga eller tillverkade, beroende på stil och användningsområde.

Om vi börjar från grunden i vårt rum så finns det oändligt många material som kan vara ett golv i en trädgård, t ex gräsmatta, grus, betongsten, kalksten, flis, eller varför inte ett trädäck.

Som väggar i ett trädgårdsrum finns det även där många olika valmöjligheter t ex perennrabatter, häckar, spaljéer, plank, stenmur eller ett stort blandat buskage. Även här är det viktigt att tänka igenom användningsområde och inte att förglömma skötselintensitet på växtmaterialet.

De flesta tycker att himlen är taket, men man kan även skapa tak genom pergolor och klängväxter, lövgångar och bambutunnlar. Det är bara fantasin som sätter gränser!

Att sedan möblera rummet efter just ditt behov för avkoppling, lek, odling, matlagning är som att få inreda ytterligare ett rum i sitt hus fast under andra omständigheter.

Koppling till omgivning

Att trädgården ska passa till omgivningen är ofta ett önskemål. Då gäller det att besluta sig för vilken stil man önskar. Ska den passa ihop med stilen på huset eller är det en stilren oas med inspiration från Asien man vill ha?

Om du bor i ett gammalt område och vill försöka återskapa lite av hur det såg ut när det var nybyggt så är bibliotek eller internet bra källor. Det kan ibland vara lite svårt att hitta detaljerad information, beroende på hur gammalt området är, men du kan säkert hitta något om stilen under just den tidsåldern.

För nya och mer trendiga trädgårdar kan man söka inspiration i tidningar och på de trädgårdsmässor som finns.

Växtval

Många aspekter spelar in vid valet av växter, t ex jordart, odlingszon, väderstreck, blomningstid, blomfärg, bladfärg, bladform och skötselintensitet av växten. De naturliga förutsättningarna på platsen är avgörande för vilken typ av växter som ska planteras.

Är du en samlare och vill ha rariteter

som kräver nästan minutiös skötsel, eller en barnfamilj med högt slitage på växter och gräsmatta och lite tid för trädgårdsarbete? Att rannsaka sig själv och planera trädgården efter hur mycket tid man vill lägga ner är viktigt om man ska trivas och inte känna att man hela tiden ligger efter med skötseln. Man ska ju kunna njuta av sin trädgård!

När utnyttjas trädgården? Vet du med dig att du ofta är på semester i juli är det bra att satsa på växter som inte har sin enda blomning då. Planera växtmaterialets höjdpunkter så att du vet att du kan vara hemma när det är som bäst.

Viktigt att tänka på när det finns barn i närheten är att inte plantera giftiga växter.

Det finns ett stort skönhetsvärde i olika bladverk. Använd gärna växter med vackra blad för att skapa variation i form och färg.

Inspiration, planering, och praktiskt genomförande

Sök inspiration på plantskolor, i visningsträdgårdar, tidningar, trädgårdsmässor, TV-program, filmer, böcker och hos grannar, vänner och bekanta, det finns bra idéer överallt. Åk gärna runt till konsthantverkare som specialiserat sig på trädgård och se om du kan hitta något speciellt till just din trädgård.

Har du en ritning över trädgården redan är det en bra utgångspunkt. Om inte, försök göra en egen uppmätning av ytan och utgå från den. Skissa därefter i stora drag hur du skulle vilja ha din trädgård med de olika rummen, vilka typer av ”golv, väggar och tak” du vill avdela dem med, vilka slags växter du önskar. Om du inte hittar all växtinformation i de böcker du har så tveka inte att fråga din trädgårdsrådgivare eller initierade växtanvändare i din trädgårdsförening.

Är du händig är det inte några problem att själv realisera dina idéer, annars kan det vara värt att kontakta en trädgårdsdesigner eller trädgårdsanläggningsfirma och konsultera dem om dina önskemål är praktiskt genomförbara.

Inför anläggandet är det viktigt att göra ett bra grundarbete och inte fuska med jordbearbetningen. Jorden är grunden för att växterna ska få bästa tänkbara start och sedan utvecklas väl.

Lite mer avancerat

Dammar

Vill du tillföra ytterligare element i din trädgård, t ex en damm, så krävs det lite mer tanke- och kroppsarbete. En damm är ett vackert inslag med vattenväxter, djurliv och eventuellt ett litet vattenspel. Dammar finns i många olika modeller med duk som botten, ett plastkar eller direkt gjuten på plats. Det är en fråga om ekonomi och skötselintensitet när du väljer vilken typ av damm, men det finns en damm för alla trädgårdar.

Belysning

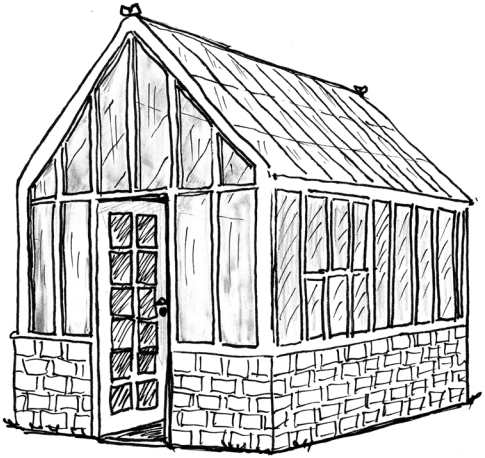
Att belysa trädgården gör att du kan se den ur ett annat perspektiv. Du kan i mörkret se detaljer som inte är så tydliga på dagen och genom att använda olika typer av ljuskällor när du belyser träd, buskar, berg och vatten från olika håll kan du få många olika effekter. Även på vintern är belysning väldigt effektfull på snöklädda träd och buskar. Viktigt är att använda godkänd och säkerhetsklassad belysning som är tillverkad för utomhusbruk.

Växthus

Ett växthus är en plats för växter, människor, vardag och fest. Huset kan användas för att driva upp småplantor, förvara orangeriväxter som fikon, citroner och oliver etc, eller för att odla kryddor, tomater, gurka och andra mer värmekrävande växter.

Varför inte använda växthuset som ett extra festrum för middagar under en kulen höstkväll? Att laga till något gott, tända ljus och sätta sig i värmen, mitt bland växterna, och titta ut på höstrusket – det är härligt. Det finns många olika modeller på växthus; från enkla i plast med aluminiumstomme till handgjorda träväxthus med riktigt glas. Säkert är att det finns ett växthus för alla smaker och plånböcker.

I tidningen Hemträdgården finns löpande artiklar som ger dig kunskap om hur du kan ”krydda” din egna trädgård med specialeffekter som just dammar och belysning. Vill du bara söka bra kunskap kring anläggning och växtval finns det också i Hemträdgården samt på vår hemsida www.tradgard.org.

Text: Pia Hedén
Illustration: Inger Ekrem

Vill du ha råd och hjälp på plats med formgivningen av din trädgård? Kontakta Svenska Trädgårdsdesigners Förening via deras hemsida www.svenskatradgardsdesigners.se.

SVENSKA TRÄDGÅRDS DESIGNERS

RIKSFÖRBUNDET SVENSK TRÄDGÅRD

Nytorpsvägen 34, Box 2966, 187 29 Täby, tel 08-792 13 15, www.tradgard.org

© Riksförbundet Svensk Trädgård. Framtagen i samarbete med FOR, FritidsOdlingens Riksorganisation. Reviderat 2013. Citera oss gärna men ange källan!